

Rytíř s vlčím srdcem

Melita Denková

Úzkou pěšinkou podél pole, kde se modral rozkvetlý len, šly dvě děvčky. Nesly koš buchet a dva džbány s podmásím na vzdálený lánec, kde se sekalo žito.

Starší, hubená udřená ženská, se ohlédla na děvče, co neslo džbány.

„Pospěš si, Anka. Podmásí musí zůstat studený, jinak se mužský neovlažej. To já když byla mladší a nesla oběd na pole, uměla jsem se jinak hejbnout.“

Mladší děvčka Anka zahoupala džbány a uchichtla se. „Ty vždycky mudruješ a kážeš, jako bys byla hospodyně. Že se ti chce, Háto.“

„Nepokoušej a pod!“

Mladšíka ještě zvolnila, utrhla modrý kvítek lnu, přejela si jím přes rty a zase se zasmála.

„Ty se máš tak čemu řehtat, leda jak seš hloupá,“ řekla mrzutě starší. „Dělej, vezmem to zkratkou přes březinu.“

Odbočily z pěšiny, přešly nad úvoz a po mezi zamířily k březovému hájku.

Za jejich zády se cosi ozvalo. Zvuk sílil a dole v úvozu se zvedl mrak prachu. Anka se ohlédla.

„Co to je? Aby tak,“ zarazila se, „hejkadlo. V černém vejvoze prej zas vyváděj.“

„I mlč a nikoho nemenuj. Ve dne nic neudělej, není to jejich čas, ale líp o nich nemluvit,“ zamumlala Háto; navzdory tomu po chvílce dodala:

„A někdy dovedou člověku i posloužit. Táhle ve Studenci v jednom gruntě přišla divná šmatlavá holka v zimě na žebrotu. Paňmámě jí bylo líto a nechala ji ve stavení, prej ať zůstane až do jara... A v tom gruntě najednou dojily krávy jako po nejlepším zeleném krmení, mlíko vonělo po rozkvetlý louce a taky slípky nesly jako v létě. Ta holka pak vodešla, a předtím paňmámě prozradila, že je hejkadlo.“

„Fuj! A nic tam neprovedla?“

„Ne. Dyť to povídám.“

Starší přelétla pohledem zvlněné proužky hájků, políček a luk, kde se pásli strakatý dobytek; na obzoru se tyčila hradba lesa, nad korunami stromů se zvedala špice tmavé skály.

„Zato ty potvory v černým vejvoze jsou jinačí. Divoký, ruce maj jako lopaty a na nich železný prstýnky. Však v noci už tamtudy choděj akorát uhlíři a jenom proto, že musej. A jdou v kupě a zticha, aby v řeči nepadly špatný slova.“

„Jaký špatný?“

„Co hejkaly drážděj. Třeba,“ Háta snížila hlas do nejtiššího šepotu, „héj, hó, hý...“ Mrskla přísným pohledem po děvčeti. „Pamatuj si to, Anka.“

Mladší ohrnula rty.

„Už zas seš moudrá. Já teda tamtudy nepudu najisto.“ Položila džbány do polštářů mateřidoušky na mezi, přiložila si dlaně k ústům a zavolala do prosluněného vzduchu:

„Héééj!“

Vtom se dole v úvozu vynořila malá obtloustlá ženička: mohutné poprsí jakoby rovnou sedělo na zakrnělých nohách, zavalitý krk nesl velkou hlavu s chomáči vlasů podobných slehlému senu, ozdobenou věnečkem z lučního kvítí.

Podivná osůbka metelila dost svižně, hlavou házela ze strany na stranu, až jí plesnivé kudrny šlehalý do tváře zhyzděné zaječím pyskem, a vyrážela houkavé zvuky, co snad měly být zpěv.

Háta ucouvla mezi břízy a hodila si přes obličej zástěru. Mladší mžikla zvědavým pohledem na cestu.

Ženička roztáhla rty v úsměvu.

„Pánbu s náma a zlej pryč,“ kvikla Anka a už se kácela. Vtiskla tvář do podušek mateřidoušky.

Jektavý zpěv se zase zvolna vzdaloval, až se docela vytratil. Ve vzduchu už jen pokojně bzučeli čmeláci, cvrček na mezi začal vrzat další lehkomyslnou písničku.

Starší děvečka pomalu spustila zástěru a vydechla:

„Hejkalka. Tys ji přivolala.“ Několikrát se rychle pokřižovala. „To bude tím, že poledne má taky svou moc.“

„Nemělas vůbec vykládat tamto, když víš, jak jsem hloupá,“ zavyčítala Anka. Jak zvolna vstávala, teskně protáhla: „Tak já viděla hejkalku... A uchechtla se na mě...“

Stará děvečka se znovu přežehnala křížem, jenomže zvědavost jí nedala.

„A... jak vypadá?“

„Ani to nechtěj vědět.“ Mladšinka si přiložila orosený džbán k tváři, potom se napila podmáslí. Jindy by si to nejspíš nedovolila.

„Strašlivě... Ksicht samá piha, voči hotový uhlíky, křivá huba, jazyk vyplazenej, vlasy zcuchaný hůř než vrabčí hnízdo, nohy jak nasazený po straně.“

Přitiskla si dlaně k divoce bušícímu srdci.

„Jéžíšku na křížku – na mě se šklebila hejkalka! Z toho budu mít smrt!“

* * *

*Psáno na hradě Zádubském,
na den svatého Vavřince,
tedy desátého srpna L.P. 1309*

*Urozený pane, pane Kryštofe,
mé přemilé dítě,*

přijmi srdečné pozdravy od svého starého vychovatele. Píšu Ti v krátké době již třetí lejstro a Ty mi vždycky odpovídáš jenom ceduličkou a ani ji nepečetíš. Kuba Včelař mi sice pokaždé vypoví, jak se vynacházíš, a tak vím, že jsi dobré myslí, což vyčtu i z té malé ceduličky, a taky to, že se nenamáháš brát si moje stesky k srdci, to spíš víc děkuješ urozené panně Veronice za poslané koláče.

Jenže já se stále víc upřímně znepokojuji kvůli Tvému panu otci a chci Ti důtklivě zopakovat, aby ses vrátil domů, neboť věci, co se u nás dějou, jsou stále mrzutější, jako by se k nám ze všech stran hrnulo něco zlého – a nejmrzutější je, že Tvůj pan fatrle se k těm nevlídným událostem staví tak podivně, jako by, nedej Bože, chátral na myslí.

Už jsem Ti napsal, že se v černém úvozu zas objevili hejkalové, a podle lidských řečí se tentokrát pouštějí i dál z lesa až na polní cesty, a chovají se ukrutněji.

K tomu nás stihla jarní bouře s velkým krupobitím a boží posel zapálil dvě stodoly s loňskou úrodou, z jedné maštale utekl dobytek a ve druhé se na špatně zaklesnutém řetěze uškrtil náš nejlepší plemenný býk.

A nyní poslední novinka, a též mizerná, jako by předchozího už nebylo dost.

Zádubské panství, zdá se, si znovu oblíbili lapkové. Po mnoha letech klidu rádí v tom stejném hvozdu jako kdysi, kdy ta místa pan Hynek vyčistil, i když tihle jsou línější než tamti, či málo troufalí, protože přepadnou spíš jenom osamělého poutníka a třeba ho natrou lejnem, a pak běží za zlodějnou do stavení, co zůstalo opuštěné.

Ti staří bývali horší.

Ty o tom ani nevíš, rozmilý Kryštofe, tenkrát jsi byl ještě pachole, a zatímco jsme my dva spolu louskali latinu, Tvůj urozený pan fatrle statně honil loupežníky, co kradli a mordovali, jak jim bylo libo.

Neboť pan Hynek ze Zádubí byl vždycky dobrý hospodář, i dobrý otec svých poddaných, jak ví každý.

A teď si představ, co si umanol. Snad mu rozladění z tolika škod popletlo hlavu tak, že ztratil dobrý úsudek.

V neštěstích, co nás postihují, prý má prsty soused rytíř Jiřík z Trkovice.

Pravda, rytíř vždycky byl protivný soused, nešťtíl se krást a pytláčit v našem lese i třeba chlípně zmermomocnit naše děvečky, zkrátka bezostyšně vymetal všechny kouty, co nebyly jeho, a když před lety zmizel i s malou dcerou, byla to velká úleva pro všechny, ačkoliv jistě ne pro to dítko, tou dobou ještě malé poupě a bůhví, co s ním provedl: snad dcerku ubezdušil, však se manželky naproklínal, že mu nedává syna, a ta ubohá žena hned po porodu prvního děcka zemřela – a snad i žalem, že povila děvče.

Inu, hodně špatného se na něj ví.

Bohužel se před nedávnem znenadání vrátil do zputlé trkovické tvrze, prý ze švábských krajů, kde byl zavražděn jeho pán, jak roznášejí žebráci, kteří putují po horách a vyčenichají kde co.

Z jeho návratu ovšemže nikdo nemůže mít radost. Vždyť kdysi mimo všech už řečených neplech, co dělal a nebylo o nich pochyby, též panovalo podezření, jestli ne rovnou přesvědčení, že pracuje také v černém hvozdu, že

vlastně je náčelníkem těch loupežnických lumpů. Bohužel rytíře tvůj pan fatrle tehdy nedopadl, a jestli to byla pravda, Jiřík nadlouho utekl před spravedlností.

Jednou lapka, vždycky lapka, budiž, i když úplná jistota v tom zkrátka není, ale chci říct, že atsi má na svědomí celé věrtele ničemností a má zlé vlčí srdce, těžko může za krupobití a blesky, ty sjedou z nebes jenom z vůle našeho Pána, a u hejkalů přece taky nekomanduje. Co těch se týče, čas od času se o nich povídá vždycky, protože se to někomu hodí, na jejich vrub se totiž dá připsat ledacos, i práce pytláka či řádění rysa. Mimochodem – pytláků je, jak se zdá, najednou těž jako hub po dešti.

Tak jsem to Tvému panu fatrlovi taky vyložil, když si nechal sedlat koně, že pojedou k trkovickému zkoumat co a jak, a že jsem se dost snažil a hučel do něj horem dolem, nakonec si dal říct a zůstal doma.

Jenomže od té doby pan Hynek chodí a mračí se a vrčí jako stará polámaná přeslice a já vím, na co myslí.

Modlím se, aby mu Bůh ráčil vnuknout rozvážnější náhled na trkovického rytíře. Vždyť při všech neštěstích vyvolat spor s nepřijemným sousedem ničemu nepomůže.

Jenomže pochybuji, že pan Hynek dá na mé domluvy dlouho. Chodí sem a tam těžkými kroky, až se otřásá hrad, ztrácí chuť k jídlu a že celé dny nepouští rytíře z mysli, je zřejmé z mnoha jiných náznaků, i když špatná chuť k jídlu může být právě i znakem stáří a nějaké nemoci.

Přijed', přemilý synku.

Nesluší se bavit se v Praze, když Tvůj pan fatrle potřebuje hůl a podporu ve starostech, které se táhnou na dlouhé lokte, sedají s námi u stolu a nejde je zapudit. Je hezké, že se s panem kamarádem tak pěkně snášíte, a já to rád slyším, protože dobré přátelstvo je cennější než poklad, ale vždyť můžeš pana kamaráda pozvat do Zádubí.

Když bude dědic statků doma, a ještě s přítelem, pan fatrle se při pohledu na mladé tváře rozjaří a naladí na veselejší notu, a jakmile uvidí svět jasněji, přestane na něm hlodat zub času.

*Tvůj až do smrti upřímný přítel a učitel,
nyní značně zarmoucený*

Anastazius
kaplan na hradě Zádubí

P.S.

Tvoje ctihodná teta, urozená panna Veronika, řekla, ať Tě přemlouvám důkladně, i když hned zhurta přidala, že asi nemám naději, protože ty jsi umíněný po tatíkovi. Ona má o něj taky veliké obavy. Oddanou sestru, jakou urozená panna je, více než škody v hospodářství trápí starost o bratrovu chuť k jídlu. Tobě panna teta opět posílá koláče a k tomu i sušené švestky, cos tady doma vždy tak rád jídal.

Rač si pochutnat, Kryštůfku. Loňské se opravdu vydařily, urodily se sladké a šťavnaté. Kéž ti svou chutí připomenou domov.